

AZ ELSŐ VERS.

Irta: Tóth László.

ANAGY átjáróház boltíves kapualjában feltűnt a szerkesztő cingár alakja. Nagy fekete kettős körgallérja alól vékony láb-szárak bújtak ki és kicsi, fényes lakkcipőkben tipegtek sietve. Ideges, keskeny kéz ezüstvégű nádpálcát forgatott, a széles fekete bohémkalap alatt hosszú, szőke fürtök omlottak hátrafelé, de száraz és merev volt a madárcarc, amelyet a keményre és hegyesre pödört vöröses bajusz s a villogó monokli még szigorúbbá tett.

A diák el akart oszoni a lépcsőházba nyíló boltív alatt a félhomályban, de a szerkesztő rászólt:

— Te adtad be multkor azokat a verseket?

A diák zavartan megállt és motyogott valamit:

— Igen... én... azaz hogy...

A szerkesztő közelebb lépett hozzá és csontos, ráncos kezét a vállára tette. Fejét hirtelen előrenyújtotta, azután visszahúzta és megint előrelökte, valami olyasféle mozdulattal, ahogy a keselyűk szokták az állatkert nagy madárketrecében.

— Azok a versek rosszak... nagyon rosszak — mondta nyugodtan és kegyetlenül.

A fiú lesütötte tekintetét és rettenetesen szégyelte magát... Rosszak... tehát közölhetetlenek. Hogyan is képzelte, hogy a híres hetilapban megjelenhetnek?... Ostobaság volt, igen, a legnagyobb ostobaság és vakmerőség, hogy éppen ehhez a laphoz, éppen ehhez a félelmes szerkesztőhöz küldte be. De amikor sorra kiírta a maga titkos kis könyvéből szép széles sárga papírlapokra, mindegyiknél azt érezte, hogy ez a vers, igen, ez már jó... Olyan szép sorok vannak bennük. Ő érti, hallja ezt, a verseknek a zenéjét, hiszen mindenki mondja, hogy milyen szépen tud szavalni. Még Négyesy tanár úr is mindig vele olvastatja fel az órákon a verseket, pedig az csak érti. Persze, azt mondják, színésztehetség, hiába... átöröklött színészcél. Igen, tavaly is az iskolai hangverseny után az ujságban maga Ábrányi Emil írta ezt róla, aki eljött oda, mert jóbarátja apának és ő éppen egyik versét szavalta.

Ezeket a verseket, a magáéit is elszavalta már, persze csak a mamának, meg nagyanyának s nekik tetszett, igaz, hogy az nem számít. Mamának minden tetszik, amit ő csinál. Persze, ennek a híres szerkesztőnek rosszak a versek. Pedig az csak szép... az... a dunaparti akácokról.

A szerkesztő még mindig ott állt előtte és vállán tartotta a kezét.

— Azért ne lógasd az orrod, fiam — mondotta nevetve —,

valahogy mindig csak kezdeni kell. Csak Pallas Athene ugrott ki teljes fegyverzetben Zeus fejéből. A vers, fiam . . . a vers, az nehéz dolog! De te azért csak próbálkozz vele tovább. Van bennük egy-két jó részlet is. Na és igen, az a rövid, az a nyolcsoros, a két madárról, az egészen jó! Azt leadtam! Na szervusz!

Már ment is és valami divatos indulót kezdett dudorászni, ahogy lassan megindult a lépcsőn fölfelé.

A diák állt és nem tudott felelni. Mintha hirtelen tüzes kalapács kezdte volna verni belülről a koponyáját.

Leadta? . . . Leadta! — motyogta magában s azután egyszerre nagyot sóhajtott és valami kemény kapocs szakadt le a melléről, nagy lélekzetet vett utána. Mintha hirtelen kitérült volna minden és mintha ott, az átjáróház szürke kőszikátorának a végén valami aranyos világosság gyúlt volna ki. Pedig csak a gázt gyújtotta meg a házmester a felvonó ajtaja előtt. A fiú szinte megszédült, amikor a kapun át kilépett az utcára.

— Leadta, leadta! — ismételte magában s már nem bánta, nem szégyelte, hogy hétfőn reggel odalopakodott a szerkesztő ajtajához s a levélszekrénybe hirtelen bedobta a borítékot és azután elszaladt, mint egy utcagyerek, aki megnyomta a csengőt a házkapun.

Vagy ötven-hatvan lépésre volt a nyomda, ahol a lapot nyomták. A szerkesztő most biztosan onnan jött, szombaton délutánonkint mindig odamegy a géphez s maga nézi meg az első példányokat . . . Akkor nemsokára kint is lesz az utcán. Zsebébe nyúlt pénzért. Megvegye? Otthon ügyis . . . jár nekik . . . tiszteletpéldány apának, estére megkapják! És nem is lesz jó, ha megveszi, akkor biztosan nincsen benne. De ha vár estig . . . Szamárság, vagy megjelenik, vagy nem jelenik meg!

A nyomda kapujából kopott emberek jöttek ki és nagykendős asszonyok, hónuk alatt nagy ujságcsomagokkal. Odament az egyikhez:

— Kérem . . . egy darabot kérek.

A beesett arcú, elnyűtt asszony közömbösen mondta:

— Mi nem árusítunk, mi csak kihordunk. Tessék majd a trafikban

Igen, a trafikban, az lesz a legjobb. Bemegy, vesz egy bélyeget és közben — megnézi a lapot. Ha benne van, — nagyot nyelt — igen, ha benne van, akkor majd megveszi. Mégis húsz krajcár . . . Vajjon, ha megjelenik a vers, kap-e érte valamit? Á, dehogy, az öregről apa mindig azt mondja, hogy nem szeret fizetni. Különben is, ez nem fontos. Csak hogy az mutatná igazán, hogy a vers jó.

Milyen furcsa, éppen holnapután lesz a születésnapja. A tizenhetedik. Petőfi akkor már rég megírta versét a hűtelenhez, igaz, hogy Flaubert negyvenéves korában kezdett írni . . . ő pedig, ő már milyen régen . . .

Már künn járt a Kerepesi-úton. Azon vette észre magát, hogy a verse rövid sorait mormolja: «Sötét és bús bagoly a bánat . . .» Allitéráció, igen, lám, pedig nem is gondolt rá, most veszi észre. Hát akár-

hogy is van, ez már mindenesetre sokkal jobb vers, mint amit legelőször írt. Igaz, hogy az régen volt . . .

Jaj, milyen régen. Akkor lett épp második elemista s a Gyöngytyúk-utcában laktak, új nagy házban, ahol a gondnoknak négy leánya volt, a legkisebb tízéves és Jolánnak hívták. Huncut szőke kisleány volt. Nem is huncut, hanem gonosz, igen, őt mindig kinevette és Jancsival volt jóban, pedig az olyan buta fiú volt, hogy a tanító mindennap lehordta, neki pedig mindig a vállát veregette. Még a kiskönyvébe is beírta neki, hogy «csak előre» s hogy «bátraké a dicsőség.» Igen, mert ő volt a legjobb szavaló már az elemiben is. Elnevette magát . . . Most is látta az igazgató kedves, pápaszemes arcát, ahogy bámulva rámered, amikor a magánvizsgán az első elemiből szavalni hívták föl:

— Tudsz valami verset, fiacskám? — kérdezte nagyon jóságos hangon az igazgató bácsi.

— Tudok, kérem — mondta ő — többet is.

— No, hát akkor mondd el valamelyiket. Talán azt, hogy Mesebeli kiskirályhoz . . .

Ő akkor lenézően felelte:

— Azt nem, hanem majd elszavalom a Lucifert, az első színben az Ember Tragédiájából . . .

A tanító nénik és bácsik akkor a végén felugráltak, össze-vissza ölelték és csókolták, pedig mi az? Most már kívülről tudja az egész Cyrano de Bergerac-ot.

Igen, ilyesvalamit írni, egész nagy verses darabot, amit a papa rendezne s Márkus Emilia játszana benne, meg Mihályfi. Meg fogja írni! Igen, ő ezt megírja és százszor játsszák majd a Nemzetiben és kifogják a Márkus Emma lovait a jogászok . . . Balassi Bálintról fogja megírni ezt a darabot, a magyar Cyranót . . . Kár, hogy nem játszhatja maga, de apa letörné a derekát, ha színész lenne, — és ő sem akarna az lenni. Mindig a mások szavait mondani s mindennap más és más embernek lenni a színpadon és mégis mindig abban az egy szűk keretben lenni benne, amit az író már készen megad. Nem, az semmi! Hanem megírni valamit! Igen, az üres fehér papirost teleírni valamivel, ami öbelöle, csak egyedül öbelöle buggyan ki . . . Irni! Irni betűt betű után, szót a szóra, hosszú összecsengő sorokat egymás alá, amit azután mások hallgatnak és csodálnak és tapsolnak. Igen, a siker a színházban az íróé, aki kilép a rivalda elé. A Nemzetiben ilyenkor hátrahúzzák kissé a függöny belső lebenyét s a színészek úgy vezetik elő az író. Például a Feri bácsi kijön frakkban, tündöklő ingmellel, fehér szekfűvel és csak egy kissé hajtja előre a vállát, megbiccenti a fejét, de nem olyan alázatosan, nem olyan hajbókolva, mint a színészek, hanem úgy, ahogy az írónak illik . . .

Siker! Mi a siker? Ahogy vesszük. Volt neki már sikere olyan, amekkora nem lesz soha többé. Amikor azt a bizonyos első versét

megírta. Buta kis vers volt — hangosan elnevette magát — az igaz. Ennyi volt az egész :

*«Hiszek az Istenben,
Remélek mindenben,
Szeretem hazámat,
S édes kis babámat».*

Sokáig írta ezt, két napig, bizony. Amikor kész lett vele, kivitte Pistát és Bélát, a két legjobb barátját a hátulsó lépcsőházba és ott felolvasta nekik.

Béla azt mondta :

— Nagyon szép, csak rövid.

Pista azonban dühösen oldalba lökte :

— Hazudsz, ezt nem te írtad, ez olyan jó . . . Ezt biztos a Petőfi írta.

Igen, végre is ennél nagyobb sikert az életben sohasem fog aratni, hogy egy versére azt mondja a közönsége: olyan jó, hogy biztosan Petőfi írta.

Sajnos, Jolánkának, úgylátszik, nem ez volt a véleménye, mert neki is leírta egy gyönyörű szép rózsaszín levélpapíron, amin fölül a közepén tarka virágkoszorúban két fehér galamb csókolódzott. Nagyon soká tartott, amíg szépen le tudta írni. Vigyázni is kellett, hogy a mama meg ne lássa, pedig kétszer is bejött a nagy szobába, ahol a papa íróasztala volt, mert két szobában laktak akkor, nem úgy, mint most, amikor már szép nagy lakásuk van, három szoba, nagy előszoba, meg porcellán-mosdó a fürdőszobában és villany . . . Az bizony nagyon szűk lakás volt. Azért mégis volt ideje leírni a verset a rózsaszín levélpapírra, mert a mama mindig maga főzött, különösen vasárnap, a papa pedig vasárnap is dolgozott a színháznál és csak egy után jött haza. Előbb aláírta a verset az egész nevével és hozzáírta, hogy «II. oszt. tan.». Akkor beletette a borítékba, amin megint rajta volt a virágkoszorú meg a két galamb és megcímezte Jolánkának s eléje írta, hogy szépreményű és utána, hogy úrleány-nak, mert kisasszonyt akkor is már csak a szobaleányoknak írtak. Azután lement az első emeletre, ahol a gondnokék laktak, bedobta a levelet az ajtónyíláson és elszaladt.

Csöndesen mosolygott magában . . . Igen, éppen úgy, ahogy hét-főn a versekkel a szerkesztő ajtaja előtt . . . De Jolánka nem válaszolt . . .

Lassan ment a Kerepesi-úton. Pedig sietni kellett volna a zene-débe zongoraórára, mert négy nap mulva már karácsony és még mindig nem tudja azt a darabot, amit nagyapának el kell játszani. Minden évben kell karácsonykor játszani valamit nagyapának. Olyankor nagyapa nagy szürke szeme mindig könnyes, azután leül melléje és eljátsza mégegyszer, most már ő — neki. Nagyapa gyönyörűen tud zongorázni,

csak az a baj, hogy nagypapa azt kívánja mindig, hogy ott üljön mellette s lapozzon, figyeljen és vele számoljon, pedig ő nem így szereti hallgatni a zongorázást.

Ő olyankor szeret bemenni a másik szobába, ahol nincs senki, lefeküdni a pamlagra és gondolkozni és verseket csinálni, amíg a zongora szól és kitalálni történeteket a szonátákra és történeteket a Lieder ohne Worte-ra . . . De nagypapa ezt sohasem hagyja. Ez a darab pedig olyan nehéz — Beethoven : Für Elise — a balkéz könnyű volna, de jobbkézzel borzasztó nehéz dolgokat kell csinálni. Biztos, hogy ezt nem fogja jól játszani s nagypapa megint azt fogja mondani, amit négy évvel ezelőtt, hogy ennek a gyereknek okosabb volna varrógépet venni, mert szabó még lehet belőle, de zongorázni sohasem fog megtanulni. Pedig az nem jó, mert akkor a mama sírni kezd, papa pedig úgyis mindig olyan szomorú karácsonykor.

Miért is olyan szomorú a papa minden karácsonykor? Igen, ezt meg fogja most tőle kérdezni. Már annyiszor akarta, de sohasem merte.

Már ott járt a Pannonia-kávéház előtt, ahol a papa kávézik minden délután a barátjaival, benn a sarokasztalnál. Ha ő odamegy az ablakhoz és nagyon benéz, akkor biztos, hogy apa előbb-utóbb arra veti a tekintetét és bólint neki. Néha be is hívja. Olyan jó a kávéházi kávé. Egészen más, mint az otthoni. Először is vastag a csésze és attól egészen más az íze a kávénak és hab van rajta és a habra rá lehet tenni a cukrot s az olyan mulatságos, ahogy elsüllyed. És pacsnit lehet kapni... Otthon soha sincs pacsni. Még a kifli sem olyan jó otthon, mint ott és mennyi képes ujság van ! Mennyi mindent lehet abban látni, az egész világot. Angol lapok vannak, tengeri képekkel, óriási hajókkal. Milyen jó lehet angol fiúnak lenni, az ember mindig láthatja a tengert. A tenger, az az igazi végtelenség. Az Alföld is olyan valami, de mégsem ugyanaz. Az Alföldön csak nagy távolság van, de a végtelen nincs ott... Megállt a kávéház ablakánál és benézett. Előbb még arra gondolt, hogy átmegy a játékbolthoz — a Késmárki és Illéshez —, vannak-e újféle katonák? De mégis ott maradt. Erősen nézett be az ablakon és az apját nézte. Ezüstös feje, nyugodt homloka ott fénylett az asztal fölött. Ujságot olvasott és csiptető volt az orrán, ami mindig egészen megváltoztatta az arcát. Apának komoly, de szelíd arca van. A fiú mindig úgy érzi, hogy ilyenek lehettek a régi magyar királyok. És soha, soha senkinél sem látta még azt — még színházban színészeiktől sem —, hogy valakinek olyan simogató tudjon lenni a tekintete, mint apáé. Tiszta, nyugodt, szinte komor apa szeme, de van benne valami különös fény és valami simogató. Igen, nincs erre más szó : simogató nézése van.

Apa most hirtelen fölvetette a fejét és észrevette a fiát az ablakban. Intett neki.

A fiú zavartan belépett a kávéházba, ahol a pincérek fölényes és jóakarató mosollyal fogadták. Ahogy végigment az asztalok között

félszegen, noha ki akarta húzni magát, zavartan, noha öntudatosnak akart látszani, a szíve egyszerre hirtelen dobogni kezdett. Az egyik asztal márványlapján ott látta feküdni — azt a lapot. A mai számot, mert a mult hetit olvasta és annak más volt a címlapja. Ahogy ment előre és oldalról visszafelé nézte a márványszalon a lapot, belebotlott egy székbe s szinte előre esett.

Nyurga, soványarcú fiú volt, sápadt arccal sötét haja alatt, szája fölött már pelyhedzett a bajusza, de az álla még síma volt.

— Na gyere — mondta az apja — s kezet adott. A fiú lehajolt, kezet csókolt s azután zavartan jobbra-balra meghajtotta magát az urak előtt. Ott ült ragyogó rózsaszíntarkójú ősz fejével a jóságos doktor bácsi, akit gyerekkora óta ismert s aki mindannyiukat gyógyított. Apa mellett a híres elegáns szalónszínész ült, akit ő Mackó bácsinak hívott, mert kicsi kora óta mindig mackókat kapott tőle, később pedig mackó-könyveket. Ott ült mogorva arccal a nagy tragikus színész is, aki az életben is különös hanghordozással beszélt és ott volt a csendes, flegmatikus Laci bácsi. Félórában egyszer szólalt meg, de más, mint igaz szó nem is hagyta el soha a száját, bár a színpadon ő játszotta Lucifert, meg minden egyéb intrikus gazembert. Ezekben az emberekben volt valami különleges méltóság. Ahogy a maguk sorsát, ahogy a maguk hivatását a világban is viselték, az őt, ha beszélt velük, mindig valami szorongással töltötte el. Most arra gondolt, hogy aki az apja mellett ül, jó lenne-e Balassi Bálintban?

— Akarsz kávét? — kérdezte az apja és a másik oldalára ültette.

— Igen, mondta a gyerek —, köszönöm és ha szabad a hetilapokat. — Aztán hirtelen egészen különös öntudattal rászólt a pincérre:

— Kérem a . . .

És kimondta annak a lapnak a címét.

A pincér fordult egyet, pár pillanat s a lap már ott is volt előtte. A fiú keze reszketett, ahogy megfogta a fakeret nyelét. Először végigolvasta az első oldalt, — pedig nem értett belőle semmit, csak úgy babonáságból, mert hátha . . .

Hátha még sincs benne!

Érezte, hogy elsápad s a lélekzete szinte elfullad. Nagy elhatározással hirtelen lapozni kezdett. Az ötödik oldalon, fent, az első hasábon, — ott volt a verse! A cím, a két strófa és alatta a neve. Elolvasta. Az első sor mintha a szívében csilingelt volna.

«Az öröm vidám kis madár . . .»

Kis madár? Nem, nem . . . Hatalmas sas az öröm. Olyan csodálatos, óriási szárnyai vannak, hogy fölemelik az embert, föl valami földöntúli magasságba, valami nagy-nagy távolságba mindenkitől, a végtelen csendbe, — igen, a tengerfölötti végtelenségbe. A szeme előtt összefolytak a betűk. Félt, hogy hangosan elsírja magát. Körülnézett, nem veszik-e észre. De azok beszélgettek. Az úgynevezett modern színészetéről volt szó és apa éppen azt mondta:

— Csak kétféle színész van. Jó és rossz. Igaz és hamis. A többi csak ostoba jelszó!

A fiú köszöri a torkát, nagyokat nyelt s azután kinyögte:

— Apa, kérlek, nézd! — és az apja elé tolta a lapot.

Apja föltekintett a csiptetőt, belenézett a lapba, azután feléje fordult, fölemelte a kezét, gyöngéden megcirógatta a fia arcát, odahajolt hozzá, megcsókolta a szemén s remegő kézzel megsimogatta a haját.

— Jól van, fiacskám, ez már nagyon szép dolog...

Azután az urakhoz fordult:

— Hallgassátok csak! — és felolvasta a verset. Milyen szépen olvas apa, milyen gyönyörű hangja van, zengő és érces és hogy szárnyal még ilyen halkán is. Milyen értelmes, milyen tökéletes a kiejtése. Mennyi ritmus van abban, ahogy olvas. Igazán kár, hogy apa nem színész is! Ő volna az igazi Balassa Bálint, szép, erős, hatalmas, magyar férfi és ez a szép beszéde! Igaz, hogy arra már kicsit öreg volna, de ha Sarah Bernhard játszhatja a Sasfiókot...

Apa letette a lapot:

— Csinos vers, mi?

— Az — mondta a nagy tragikus — és ami fölötte különös manapság, van értelme!

— Szép zenéje van! — mondta Mackó bácsi is.

Laci bácsi hallgatott, de aztán kibökte ő is:

— Jó vers.

— Hát tudjátok, ki írta? Ez a kölyök, ni!

A kölyök elvörösödött és szeretett volna az asztal alá bújni. De mindenki gratulált, megölelgették s az öreg doktor bácsi azt mondta:

— Képelem, hogy fog örülni az anyád!

A fiú erre fölugrott, köszönt, apának gyorsan kezét csókolt és elrohant.

Igen, mamának kell gyorsan megmutatni a lapot. Bement az első trafikba, megvette és vitte haza. A régi olympiai győzők nem vihették olyan büszkén és diadalmasan a babérágat, mint ahogy ő most bevonult a lakásukba, zsebében a lappal.

Mama az ebédlőasztalnál ült és valami kis perzsaszőnyegen dolgozott. Megölelte anyját és eléje tette az ujságot:

— Mamikám, nézd, megjelent a versem! Az első versem ujságban! Az anyja ránézett, megsimogatta, magához vonta a fejét:

— Igen. Én ettől már régen félek...

— Fél, mamika, miért?

— Mert most már biztos, hogy nem lesz belőled sebésztanár.

Anyjának ilyen különös vágyai voltak.

— Mindig tudtam, már amikor azt a diáklapot csináltad, amit gépirással sokszorosítottatok. Mindig ettől féltem!

— Miért féltél, mamika? Az olyan nagy baj lenne, ha én olyan híres író lennék egyszer, mint Feri bácsi?

— Az nem volna baj, de ha majd a feleúton megakadsz, akkor gondolj rám.

A fiú sértődötten fölkel és bevonult a legbelső szobába, ahol ketten laktak, ő meg az apja.

A versről azután nem esett több szó sem apával, sem anyával többé. Még a születésnapján sem, pedig ő várta, hogy mondjanak erről valamit. De egyik sem szólt semmit.

Karácsony este lett. Mintha még mindig kisfiú volna, csengőszóra kellett bemenni nagyapáéknál a nagyszobába, ahol a karácsonyfa állott. Alatta a kis Betlehem, a régi, öreg kis Betlehem, amit minden évben újra látott. Körülötte nagyapáék, apáék, a nénik, a bácsik és ő — az egyetlen fiú, az egyetlen unoka, az egyetlen öccs, akinek mindenki odaadta a legszebbet és legtöbbet, amit tudott. Most kellett elzongoráznia a «Für Elise»-t, amibe kétszer belesült. De nagyapa most nem haragudott és nem mondta, hogy sohasem fog tudni zongorázni. Ellenkezőleg, nagyapa valami különös, csodálkozó szemmel nézte az unokáját. Amikor a zongorának vége volt, megveregette a vállát és azt mondta:

— Na nem baj, azért mégsem lesz szabó belőled!

A fiú fölállt és odament az ajándékokhoz. Nagymamától gyönyörű gobelint kapott, amit maga hímzett. Apától töltőtollat, mamától korcsolyát. A bácsiktól, a néniktől könyveket, nyakkendőket. Csak játék nem volt az idén. Egyetlen darab játék nem volt a karácsonyfa alatt. Eddig minden évben kapott mindenfélét és főképpen ólomkatonákat, amiből volt már neki vagy ezer. Ezekkel — szégyen ide, szégyen oda — ő még mindig játszott a Bélával — de valami saját külön nehéz harci játékot, amit csak ők ketten értettek és néha napokig játszottak egy csatát.

Csodálkozva rámeredt az anyjára:

— Mama, kérem, hát semmi katonát nem kaptam az idén, se ágyút, semmit?

Apja fölnevetett:

— De, édes fiacskám, te most már nagy diák vagy, sőt költő! Csak nem veszünk neked játékkatonát?

A gyerek ránézett az apjára, sohasem látta még karácsonykor nevetni:

— Apa, te máskor karácsonykor mindig szomorú voltál. Miért?

— Mert mi valamikor olyan szegények voltunk, hogy énnekem sohasem jutott játék. Idegenben voltam kosztos diák, még azt az aranydiót és aranyalmát is elvették tőlem, amit szegény anyám nekem küldött be faluról. De most már, hogy nem látok játékot, te pedig nagy fiú lettél, akinek verse jelenik meg nyomtatásban, most érzem, hogy a karácsony nekem is valami nagyon szép és nagyon nagy ajándék.

A fiú lehajtotta a fejét és úgy mondta:

— Hát igen . . . de azért legalább egy darab katonát még vehettek volna!

Arra gondolt és azt érezte rettenetesen erősen, hogy most elszakadt örökre valamitől, ahová soha, soha nem fog visszatérni többé. A sas, igen, a sas a szárnyaira vette és viszi! Tengerek fölé fogja röpieni talán, vagy elejti, hogy a hullámok elkapják és eltemessék. — De elviszi messze! . . . Elragadja örökre attól a boldogságtól, amit a játék jelent.

— Csacsi vagy, kisfiam — mondta apa csöndesen —, de látod, azért szép a karácsony, mert békesség van benne és reménység!

És akkor hirtelen föállt nagyapa, fölvelt egy könyvet s odaadta a zavartan áldogáló diáknak.

— Nesze, én ezt adom neked ma! Azt írtam bele: «Unokámnak, az írónak, aki nem született, hanem lesz!» . . . Azért adom, hogy ha tényleg író lenne belőled, legyen ami vezesse a tolladat és szárnyat adjon a gondolatodnak . . .

A fiú egy rövid pillantást vetett a könyvre, amelynek a címlapján ez a két szó állt: «*Diadalmas világnézet.*»

* * *

És ekkor, ott a karácsonyfa alatt — eldőlt az én sorsom . . .

A GYERMEK A LÁPBAN.

— Annette von Droste—Hülshoff. —

Ó, rémes az út a lápon át,
Ha a puszta füstköde, mint a
Rajzó lidérc, úgy csúri magát,
S karmolni kinyúlík az inda,
Lépten-nyomon forrás buzog,
Alant a rés sziszeg, susog —
Ó, rémes az út a lápon át,
A nádist szél ha suhintja!
Ábécéjét a kis gyerek
Remegőn markolja, s nyargal.
A síkon sívó szél hereg,
Mit sűg a bozót ezer ajkkal? . . .
Kísért a duhaj ásólegény,
Ki jót mulatoott ura tőzegén;
Kivert bika tán, hú — csörg a berek!
Lapul a fiúcska halkkal.

A marton száraz tors meredez,
A szél fenyűfát nyekerget,
Mint lándzsa sás, — fület hegyez
És messze iramlík a gyermek.
Mi zizeg, mi zuboghat most odabent?
Boldogtalan asszony fonja a lent,
Az átokverte Fonókata ez,
Ki orsót sebtibe perget.

Előre, haj! a fiú szalad,
Tán űzi valaki hátul.
Előtte a zombék megfakad,
Sipít a föld a nyomátul.
Kísérteli vonó hangja kél,
Ott Pityke, a muzsikus zenél —
Ellopta az álnok a lakzi alatt
A menyasszony-pénzt az arátul.
Most rian a lép, kettébe nyíl,
És felnyög tompa morajban.
Jaj, jaj, a kárhozott Orsolya sír:
«Hó, árva lelkem!» — a jajban.
Mint sebzett őz a fiú szökell,
Órangyala most ha nincs közel:
Apró csontját a turfasír
Lapátra hányja ki majdan.
De im, a talaj tömörül megint,
S a honi világot osztván
Legelő-szélről a lámpa tekint,
S a gyermek partra jut aztán.
Fellelékzik, s riadt szemét
A lápra szegzi egyre még:
Be szörnyű is volt a nádba' kint,
Ó, rémes volt — a pusztán!

Fordította: R. Berde Mária.